education

Department of
Education
FREE STATE PROVINCE

REKENINGKUNDE

GRAAD 11 EKSAMEN

NOVEMBER 2023

KWARTAAL 4

VRAESTEL 1

PUNTE: 150
TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 10 bladsye, insluitend hierdie een.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING:

Lees die volgende instruksies noukeurig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word voorsien waarin AL die vrae beantwoord kan word.
3. 'N FORMULEBLAD van finansiële aanwysers word agter in hierdie vraestel verskaf. Jy kan dit gebruik indien nodig.
4. Toon ALLE bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nie-programmeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Waar van toepassing, toon alle berekeninge tot EEN desimale punt.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk nie.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	MINUTE
1	Staat van Omvattende Inkomste en Notas	70	55
2	Notas by die Finansiële State en Staat van Finansiële posisie	50	40
3	Verhoudingberekening en ontleding en vertolking	30	25
TOTAAL		**150**	**120**

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1: STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE EN NOTAS (70 punte; 55 minute)

1.1 LINDMOT HANDELAARS

Inligting word verskaf uit die boeke van Lindmot Handelaars (met vennote L. Lindos en M. Motloung) vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2023.

GEVRA:

1.1.1 Stel die Staat van Omvattende Inkomste vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2023 op. (57)

1.1.2 Nota vir handels- en ander betaalbares vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2023. (13)

INLIGTING:

UITTREKSEL UIT DIE VOORAANSUIWERINGSPROEFBALANS OP 28 FEBRUARIE 2023

Balansstaatrekeninge-afdeling	**Debiet**	**Krediet**
Vaste deposito	?	
Handelsvoorraad	375 700	
Debiteurekontrole	425 800	
Krediteurekontrole		234 900
Voorsiening vir oninbare skuld		19 500
Lening DD Bank		?
Nominale rekeninge-afdeling		
Verkope		4 200 000
Koste van verkope	2 800 000	
Debiteureafslag	65 900	
Huurinkomste		246 684
Salarisse en lone	645 500	
Werkgewersbydraes	81 800	
Korting toegestaan	12 550	
Oninbare skuld	64 950	
Water en elektrisiteit	98 900	
Telefoon	77 850	
Verpakkingsmateriaal	55 500	
Versekering	58 700	
Rente op lening	46 850	
Korting ontvang		14 755
Advertensies	48 964	
Bankkoste	18 525	
Rente op vaste deposito		39 000

AANSUIWERINGS EN ADDISIONELE INLIGTING

A ’n Kredietnota uitgereik aan ’n debiteur K. Jardim vir goedere teruggestuur, R24 600 is nie in die boeke aangeteken nie. Die winsopslag is 50% op kosprys.

B 'n Debiteur, J. Smit, is insolvent verklaar. Ontvang en boekstaaf R13 200 as 60 sent in die rand op 28 Februarie 2023. Skryf die res af as oninbaar.

C Voorsiening vir oninbare skuld moet tot R18 950 aangesuiwer word.

D Waardevermindering op vaste bates beloop R111 360 vir die jaar.

E Handelsvoorraad voorhande volgens die fisiese voorraadopname op 28 Februarie 2023 het R384 600 beloop.

F Verpakkingsmateriaal wat gedurende die finansiële jaar gebruik is, het R44 925 beloop.

G Die water en elektrisiteit, R10 390 vir Februarie 2023 is nog uitstaande.

H Rente op vaste deposito is slegs vir 9 maande ontvang. Die vaste deposito was onveranderd gedurende die finansiële jaar. Rente word nie gekapitaliseer nie.

I Bankkoste van R1 100 in die Februarie 2023-bankstaat is nie in die boeke aangeteken nie.

J Een van die werknemers is uit die Salarisjoernaal vir Februarie 2023 weggelaat. Die besonderhede was soos volg:

Bruto salaris	R?
Totale aftrekkings	?
LBS aftrekking	4 625
Pensioenfondsaftrekking – 12% van bruto	?
WVF	?
Netto salaris	11 470

Die bydraes deur die werkgewer is:

Pensioen fonds	1 480
WVF	185

- Die onderneming dra 8% van bruto salaris tot die pensioenfonds by. Geen betalings is nog gemaak nie

K Versekering sluit 'n jaarlikse premie van R19 800 in wat betaal is vir die tydperk 1 November 2022 tot 31 Oktober 2023.

L Op 1 Desember 2022 het die huur met 12% gestyg. Die huur vir Maart 2023 is ontvang.

M Advertensies bestaan uit 'n maandelikse kontrak met die plaaslike koerant vir die hele finansiële jaar. Advertensies is slegs vir 11 maande betaal. Vanaf 1 Desember 2022 is die kontraktarief met R840 per maand verlaag.

48 964 + (1680 4604-840

60

VRAAG 2: NOTAS EN STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE (50 punte; 40 minute)

BROWS HANDELAARS

B. Brown en A. Andrews is vennote in die firma wat handel dryf as Brows Handelaars. Die finansiële jaar eindig elke jaar op die laaste dag van Februarie.

BENODIG

2.1 Stel die volgende notas tot die finansiële state op 28 Februarie 2023:

2.1.1 Bereken die ontbrekende syfers (a) tot (f) in die Vastebates-aantekening (18)

2.1.2 Kapitaalnota (4)

2.2 Voltooi die Staat van Finansiële Posisie op 28 Februarie 2023. (28)

INLIGTING

A. Uittreksel uit die rekords van Brows Handelaars op 28 Februarie 2023.

Kaitaal: B. Brown (1/3/2022)	1 380 000
Kapitaal: A. Andrews (1/3/2022)	1 860 000
Privaatrekening: B. Brown (28/2/2023)	188 000
Privaatrekening: A. Andrews (26/2/2023)	**(Dt.)** 80 000
Vaste bates teen drawaarde	?
Vaste deposito	?
Lening: Lala Bank	1 176 000
Krediteurekontrole	?
Debiteurekontrole	445 300
Voorsiening vir oninbare skulde	33 600
Handelsvoorraad	722 000
Verbruiksgoedere voorhande	11 800
Bankoortrekking	55 000
Opgelope inkomste	23 800
Vooruitbetaalde uitgawes	31 200

B. VASTE BATES:

	GROND EN GEBOUE	**VOERTUIE**	**TOERUSTING**
Drawaarde (1/03/2022)	1350 000	605 000	145 000
Kosprys	1350 000	980 000	330 000
Opgehoopte waardevermindering		(375 000)	(185 000)
Bewegings:			
Toevoegings	(a)	480 000	0
Bateverkope teen drawaarde	0	(b)	0
Waardevermindering		**(c)**	**(e)**
Drawaarde (28/02/2023)			
Kosprys	1 885 000	**(d)**	330 000
Opgehoopte waardevermindering			

C. Addisionele inligting op 28 Februarie 2023:

Vaste bates

(i) 'n Nuwe stoorkamer is gedurende die jaar gebou

(ii)
- ’n Nuwe voertuig is op 1 Junie 2022 deur vennoot Brown geskenk.
- 'n Voertuig is op 1 Februarie 2023 verkoop. Die transaksie is geboekstaaf:
- Kosprys R192 000
- Opgehoopte waardevermindering op 1 Maart 2022 het R165 000 beloop
- Verkoop vir R12 000 kontant.
- Waardevermindering op voertuie word bereken teen 20% p.j. op kosprysmetode.

(iii)
- Waardevermindering op toerusting word bereken teen 10% p.j. op die verminderende saldo-metode.

(vi) **Veranderinge aan Kapitaalbydrae:**
- B. Brown het haar kapitaalbydrae verhoog deur 'n nuwe voertuig ter waarde van R480 000 te skenk. Dit is behoorlik geboekstaaf.
- A. Andrews het sy kapitaalbydrae verminder deur R120 000 uit die besigheid te onttrek op 25 Februarie 2023. Hierdie transaksie is nie geboekstaaf nie.

(v) Vennoot Andrews het op 26 Februarie 2023 R14 000 voorraad vir eie gebruik onttrek. Geen inskrywing is gemaak nie.

(vi) Die lening by Lala Bank is op 1 September 2020 verkry. Dit sal oor ‘n termyn van 6 jaar terugbetaal word. ’n Vaste terugbetaling (rente uitgesluit) word aan die einde van elke maand gemaak. Die eerste maandelikse terugbetaling is op 1 September 2020 gemaak. Alle ander terugbetalings is gemaak. Rente word nie gekapitaliseer nie en is korrek aangeteken.

(vii) Suiwer die voorsiening vir oninbare skuld aan tot R41 200. Geen inskrywing is gemaak nie.

(viii) Die bedryfsverhouding op 28 Februarie 2023 is 1,8:1.

50

Kopiereg voorbehou

VRAAG 3: VERHOUDINGS EN ONTLEDING EN INTERPRETASIE (30 punte; 25 minute)

3.1 MAKI HANDELAARS

M. Matroos en K. Kabi is vennote in 'n besigheid. Die finansiële jaar eindig op 28 Februarie 2023.

GEVRA:

3.1.1 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 28 Februarie 2023. Alle berekeninge moet tot EEN desimale plek afgerond word.

- Winsopslagpersentasie (3)
- Bedryfsverhouding (3)
- Vuurproefverhouding (4)
- Skuld-ekwiteit verhouding (4)
- Opbrengs op vennote se ekwiteit (4)

3.1.2 Lewer kommentaar op die volgende:

- Skuld-ekwiteit verhouding (2)
- Opbrengs op vennote se ekwiteit (2)
- Lewer kommentaar oor die likiditeitsposisie van die onderneming. Haal DRIE finansiële aanwysers met syfers aan om jou antwoord te staaf. (8)

INLIGTING:

A **Uittreksel uit die Staat van Omvattende Inkomste:**

	28 Feb 2023 R	**28 Feb 2022 R**
Verkope	3 900 000	4 200 000
Koste van verkope	2 437 500	2 625 000
Bruto wins	1 462 500	1 575 000
Netto wins vir die jaar	620 000	445 000

B **Uittreksel uit die Staat uit Finansiële Posisie:**

	28 Feb 2023 R	**28 Feb 2022 R**
Vennote se ekwiteit	?	1 250 000
Kapitaal van beide vennote	1 875 000	1 125 000
Privaatrekening: M. Maslape	105 000 Kr	95 000 Kr
Privaatrekening: K. Kabi	55 000 Dr	30 000 Kr
Verbandlening	962 500	1 500 000
Bedryfsbates	504 000	300 000
Voorraad	224 000	110 000
Handels- en ander ontvangbares	265 000	140 000
Kontant en kontantekwivalente	15 000	50 000
Bedryfslaste	280 000	150 000
Handels- en ander betaalbares	280 000	150 000

C **Die volgende finansiële aanwysers word verskaf:**

	28 Feb2023	**28 Feb2022**
Winsopslagpersentasie	?	60%
Bedryfsverhouding	?	2,0 :1
Vuurproefverhouding	?	1,3 :1
Debiteure-invorderingstydperk	31 dae	39 dae
Krediteure betalingstydperk	79 dae	78 dae
Skuld-ekwiteit verhouding	?	1,2:1
Opbrengs op vennote se ekwiteit	?	28,6%
Rentekoers op geleende geld	18%	18%

35

TOTALE PUNTE: 150

Kopiereg voorbehou

<table>
<tr><th colspan="3">GRAAD 11 REKENINGKUNDE FINANSIËLE AANWYDER FORMULEBLAD</th></tr>
<tr><td>Bruto wins x 100
Verkope 1</td><td>Bruto wins x 100
Koste van verkope 1</td><td>Netto wins x 100
Verkope 1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Bedryfsuitgawes x 100
Verkope 1</td><td>Bedryfswins x 100
Verkope 1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Totale verdienste per vennoot x 100
Vennoot se gemiddelde ekwiteit 1</td><td>Netto wins x 100
Gemiddelde eienaarsbelang 1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Bedryfsbates: Bedryfslaste</td><td>(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste</td></tr>
<tr><td colspan="3">(Handels- en ander debiteure + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste</td></tr>
<tr><td colspan="2">Gemiddelde debiteure x 365
Kredietverkope 1</td><td>Gemiddelde krediteure x 365
Kredietaankope 1</td></tr>
<tr><td colspan="2">Gemiddelde voorraad x 365 of 12
Koste van verkope 1</td><td>Koste van verkope
Gemiddelde voorraad</td></tr>
<tr><td colspan="2">Nie-bedryfslaste: Eienaarsbelang</td><td>Totale bates: Totale laste</td></tr>
</table>

Kopiereg voorbehou